

hun sig den Opgave: „Planen for det, som følger, er at tage Billeder af vort Folk med omtrent 200 Aars Mellemrum, idet vi mærker os Forandringerne og forsøger at se, hvad der har fremkaldt dem. Ved hvert Stoppedsted tager vi enten tre eller fire Billeder, et af det landlige England, et af Byerne, og et af Styrelsen, det sidste kun fra den nationale Husholdnings Synspunkt, idet Politik og Retsforhold er overladt til andre Historiebøger. I nogle Perioder tilføjer vi et Billede af den oversøiske Handel, og een Gang et af Kirken i Middelalderen“. Denne Plan er som nævnt blevet udmærket fulgt og giver denne Bog dens særegne Karakter til Forskel fra andre historiske Fremstillinger.

Med Hensyn til Udstyrelse minder Bogen ikke lidt om Bogarts „Economic History of the United States“, der ogsaa har omtrent samme Omfang. Ogsaa i Miss Waters' Bog er der som i Bogarts et rigt Billedmateriale, der navnlig for den ældre Tids Vedkommende støtter Fremstillingen meget. Det er derfor ikke blot en meget nyttig Bog, men ogsaa en smuk Bog at have staaende.

Even Marstrand.

KARL PETANDER: Kooperationen och Samhällsutvecklingen. Stockholm 1926. Kooperativa förbundets bokförlag. 576 Sider. Pris 9 Kr.

Det svenske kooperative Forbund har i de senere Aar udgivet en Række Skrifter om økonomiske Emner af lodigste Indhold. Det ligger i Sagens Natur, at Læsekredsen hovedsagelig findes blandt Arbejdere og dermed ligestillede; men dette har ikke medført, at der er slaaet af paa de Krav, man altid bør stille til en videnskabelig, d. v. s. sand Fremstilling. Der spores derfor baade i politisk og økonomisk Henseende en meget fordomsfri Aand, som dels kan være Udtryk for og dels selv virke ind paa den svenske Arbejderklasses Mentalitet.

Forfatteren af nærværende Værk, Dr. Petander, har tidligere gjort sig bemærket som historisk-økonomisk Skribent. For Tiden er han Leder af en Højskole i Jakobsberg (i Nærheden af Stockholm), hvor han i særlig Grad behandler de kooperative Spørgsmaal. Denne dobbelte Interesse gives Udtryk ved at „Kooperationen och Samhällsutvecklingen“ tilegnes „Den svenska kooperationen och den svenska folkhögskola“.

I Fortalen gør Forfatteren opmærksom paa, at det ved en systematisk Fremstilling af Kooperationen som Idé og en i Nutidslivet kæmpende praktisk Bevægelse har været nødvendigt at stille den i klar Belysning gennem en Sammenligning

hun sig den Opgave: „Planen for det, som følger, er at tage Billeder af vort Folk med omtrent 200 Aars Mellemrum, idet vi mærker os Forandringerne og forsøger at se, hvad der har fremkaldt dem. Ved hvert Stoppested tager vi enten tre eller fire Billeder, et af det landlige England, et af Byerne, og et af Styrelsen, det sidste kun fra den nationale Husholdnings Synspunkt, idet Politik og Retsforhold er overladt til andre Historiebøger. I nogle Perioder tilføjer vi et Billede af den oversøiske Handel, og een Gang et af Kirken i Middelalderen“. Denne Plan er som nævnt blevet udmærket fulgt og giver denne Bog dens særegne Karakter til Forskel fra andre historiske Fremstillinger.

Med Hensyn til Udstyrelse minder Bogen ikke lidt om Bogarts „Economic History of the United States“, der ogsaa har omtrent samme Omfang. Ogsaa i Miss Waters' Bog er der som i Bogarts et rigt Billedmateriale, der navnlig for den ældre Tids Vedkommende støtter Fremstillingen meget. Det er derfor ikke blot en meget nyttig Bog, men ogsaa en smuk Bog at have staaende.

Even Marstrand.

KARL PETANDER: Kooperationen och Samhällsutvecklingen. Stockholm 1926. Kooperativa förbundets bokförlag. 576 Sider. Pris 9 Kr.

Det svenske kooperative Forbund har i de senere Aar udgivet en Række Skrifter om økonomiske Emner af lodigste Indhold. Det ligger i Sagens Natur, at Læsekredsen hovedsagelig findes blandt Arbejdere og dermed ligestillede; men dette har ikke medført, at der er slaaet af paa de Krav, man altid bør stille til en videnskabelig, d. v. s. sand Fremstilling. Der spores derfor baade i politisk og økonomisk Henseende en meget fordomsfri Aand, som dels kan være Udtryk for og dels selv virke ind paa den svenske Arbejderklasses Mentalitet.

Forfatteren af nærværende Værk, Dr. Petander, har tidligere gjort sig bemærket som historisk-økonomisk Skribent. For Tiden er han Leder af en Højskole i Jakobsberg (i Nærheden af Stockholm), hvor han i særlig Grad behandler de kooperative Spørgsmaal. Denne dobbelte Interesse gives Udtryk ved at „Kooperationen och Samhällsutvecklingen“ tilegnes „Den svenska kooperationen och den svenska folkhögskola“.

I Fortalen gør Forfatteren opmærksom paa, at det ved en systematisk Fremstilling af Kooperationen som Idé og en i Nutidslivet kæmpende praktisk Bevægelse har været nødvendigt at stille den i klar Belysning gennem en Sammenligning

med den moderne Kapitalisme og Socialisme. „Dette betyder imidlertid for os Analyse og Kritik til omtrent alle Sider og af adskillige socialøkonomiske Anskuelse“. Han er klar over, at Bogen ikke vil finde Bifald blandt Partislaverne og de økonomiske Interessers Drabanter, men haaber, at den vil bidrage sit til, at navnlig de unge bliver aandeligt frigjorte og villige til at stille deres Kræfter til Raadighed for et højt og levende Samfundsideal.

Bogens Fremstilling er i høj Grad teoretisk uden nogen „almindelig“ og „speciel“ Del, som man ellers finder i saa mange lignende Værker. Dette kunde i og for sig være en Fordel for Læserne, som ellers ofte bliver præsenteret for en Række Enkeltheder og Fakta, der ikke har saa overmaade stor Interesse for dem. En udelukkende teoretisk Fremstilling kan imidlertid let risikere at blive for abstrakt og luftig. Denne Fare synes Dr. Petander — efter Anmelderens Opfattelse — ikke helt at have undgaaet. Bogen gør i det hele Indtryk af at være paavirket i lidt for høj Grad af den specielt højskolemæssige Form for Veltalenhed, hvor Gentagelsen og Udtværingen er det karakteristiske. Uden Tvivl kunde Bogens Tanker være udtrykt paa den halve Plads og endda have vundet i Værdi.

Forfatteren vender sig lige skarpt mod Kapitalismens og Stats-Socialismens Principer, nemlig den uindskrænkede Individualisme og den absolutte Kommunisme. Modsætningen mellem disse to Opfattelser fremtræder klarest i deres Stilling til Ejendomsretten. Det kooperativistiske Standpunkt er en Syntese af de to forannævnte Standpunkter, mellem Individualismen og den frie Kommunisme, d. v. s. ved paa det frivillige Samarbejdes Grundlag at skabe et Produktionsmiddel, som ejes af de ved Samarbejdet virksomme, dels individuelt, dels kollektivt gennem Virksomheden. Forfatteren lægger megen Vægt paa, at dette Samarbejde ikke alene medfører et forøget materielt Velvære, men at ogsaa de enkelte Individder derved faar en stærkere Følelse for det almene, for hele Samfundet. Bogen er inddelt i 4 Hovedafsnit: 1) den moderne Kapitalisme, 2) Kooperationens Idé og typiske Hovedformer, 3) Socialismen og det industrielle Demokrati i Forhold til den kooperative Idé og Virkeligheden, 4) Kooperative Principer og Hovedproblemer. Af disse Afsnit er det andet mest interessant, idet Forfatteren her kommer ind paa flere forholdsvis praktiske Spørgsmaal i den kooperative Bevægelse. I Modsætning til f. Eks. Ørne indskrænker Petander ikke Kooperationen til kun at omfatte Forbrugerkooperationen, men nogen præcis Definition

gives dog ikke; thi en saa almindelig Sætning som at Kooperationens beherskende Tanke er Menneskelighedsidealet og dets Virkeliggørelse i og gennem Samarbejdet er lidt for vag, naar man i Praksis skal afgøre, om et eller andet Foretagende er kooperativt eller ikke. Efter Petander har Idéen faaet Udtryk i følgende 5 etisk-økonomiske Principer: 1) Frivillighedsprincippet, 2) Personlighedsprincippet („Demokratiet“), 3) det forenede Andels- og Fællesejendomsprincip, 4) det individualistisk-kollektivistiske Fordelingssystem, 5) det relative Aabenheds- eller det relative Ligestillelsesprincip.

Forfatteren stiller sig ikke alene kritisk overfor Kapitalisme og Socialisme. Ogsaa Kooperationen bliver analyseret meget grundigt og vurderet fordomsfrit. Bogens største Fortjeneste er maaske netop denne uhildede Stilling af en af Bevægelsens varmeste Tilhængere. Trods den langtrukne Fremstilling vil man derfor alligevel have Udbytte af at læse Bogen. Den vidner om selvstændig Tænkning parret med varm Idealisme.

Henry Stjernqvist.

J. R. BELLERBY: *Monetary stability*. 174 S. Macmillan and Co. London 1925.

Efterhaanden som flere og flere Lande naar tilbage til stabile Valutaforhold, træder Interessen for Vekselkurserne i Baggrunden til Fordel for selve Hovedproblemet i den fremtidige Pengepolitik og efterhaanden som Forstaaelsen af, at Pengepolitikken kan være et Middel, godt eller daarlige, der kan anvendes ved Løsningen baade af statsfinancielle og socialpolitiske Vanskeligheder, øges Diskussionsdeltagernes Antal med mange „udenforstaaende“. Til disse maa Forfatteren af ovennævnte Bog regnes. Han siger i Indledningen, at det er Studier over Arbejdsløsheden, der har ført ham ind paa Spørgsmaalet om Pengeværdiens Stabilisering; gennem en saadan mener han, at Førkrigstidens Konjunkturkrise kan undgaas. Nogen Diskussion af de egentlige Kriseaarsager indeholder Bogen dog ikke. Forfatteren omtaler to Former for Stabilisering, nemlig enten Fastklyngen til et engang vedtaget Prisniveau, eller Stabilisering blot paa den Maade, at voldsomme Prisbevægelser undgaas. Hovedparten af Bogen anvendes til at undersøge, hvilken af de to Maader, der maa foretrækkes. Konklusionen bliver: den første. Bogens pengepolitiske Betragtninger frembyder ikke meget Nyt. Interessantest er de socialpolitiske Synspunkter, der fremdrages, som f. Eks. Beskæfti-